

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om tillsyn över privat socialservice och om ändring av socialvårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om tillsyn över privat socialservice. Den ökade privata verksamheten inom socialservicen förutsätter effektivare myndighetstillsyn för att klienternas ställning skall tryggas och kvaliteten på tjänsterna säkras. Genom lagen tryggas äldre, utvecklingsstörda och minderåriga klienters ställning. Avsikten är också att de myndigheter som styr utvecklingen av socialservicen skall få behövliga uppgifter om den privata socialservicens omfattning och verksamhetsformer.

Inledandet av privat socialservice som tillhandahålls dygnet runt skall förutsätta länsstyrelsens tillstånd. Den myndighet som beviljar tillstånd till serviceverksamheten kan sålunda bedöma om antalet anställda och deras utbildningsnivå samt lokalerna och utrustningen är ändamålsenliga med beaktande av den planerade verksamhetens art och omfattning. Den myndighet som beviljar tillståndet har också i fortsättningen möjlighet att förhindra sådant utbud av socialvårdstjänster dygnet runt som inte uppfyller de krav som ställts på verksamheten eller som inte annars är lämpligt. I fråga om annan privat

socialservice skall ett anmälningsförfarande tillämpas.

I syfte att säkra verksamhetsbetingelserna och kvaliteten stadgas att samma behörighetsvillkor skall gälla för dem som är anställda hos en privat socialvårdsproducent som för kommunernas och samkommunernas anställda. Om behörighetsvillkoren för dem som ger familjevård stadgas dock särskilt. Personalen skall också vara tillräcklig i förhållande till servicebehovet och antalet vårdbehövande. Dessutom skall en kvalitetsgaranti vara att verksamheten måste basera sig på ett avtal eller ett förvaltningsbeslut.

Alla enheter som producerar privat socialservice skall ha en person som är ansvarig för servicen. Lagen innehåller också stadganden om tillsynsförfarande, tystnadsplikt, avbrytande av verksamheten, återkallande av tillstånd och ändringssökande.

Dessutom ändras socialvårdslagen på grund av reformen.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning	4
2.2. Praxis	7
2.3. Finansiering	11
2.4. Bedömning av nuläget	12
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	13
4. Propositionens verkningar	13
4.1. Ekonomiska verkningar	13
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	13
4.3. Verkningar för olika medborgargrupper	13
5. Beredningen av propositionen	14
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	14
6.1. Samband med andra propositioner	14
6.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser	14
DETALJMOTIVERING	15
1. Lagförslagen	15
1.1. Lag om tillsyn över privat socialservice	15
1 kap. Allmänna stadganden	15
2 kap. Ordnande av privat socialservice	16
3 kap. Tillsyn	18
4 kap. Tystnadsplikt	19
5 kap. Föreskrifter, tvångsmedel och påföljder	20
6 kap. Ändringssökande och verkställighet	20
7 kap. Särskilda stadganden	20
1.2. Lag om ändring av socialvårdslagen	21
2. Närmare stadganden och föreskrifter	21
3. Ikraftträdande	21
LAGFÖRSLAGEN	
1. Lag om tillsyn över privat socialservice	22
2. Lag om ändring av socialvårdslagen	26
BILAGA	
Bilaga 1 Parallelltext	
Lag om ändring av socialvårdslagen	27

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den servicestruktur och -produktion som regleras av den offentliga sektorn och huvudsakligen upprätthålls med offentlig finansiering utgör grund för den finländska välfärdspolitiken. Skyldigheten att ordna socialvårdstjänster ankommer på kommunen. Stadganden om saken ingår i socialvårdslagen (710/82) och i den kompletterande speciallagstiftningen om socialvården samt i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/92). Det viktigaste när det gäller utbudet på socialservice har varit att säkerställa tillgången på tjänster för klienterna oberoende av var de är bosatta och deras ekonomisk ställning. Detta är också den centrala principen i den riksomfattande planen för social- och hälsovården åren 1996—1999.

Kommunen kan uppfylla sin förpliktelse att ordna socialservice bl.a. genom att skaffa tjänster från privata serviceproducenter (5 § 2 mom. socialvårdslagen, 4 § 1 mom. lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården och 2 § 3 mom. kommunallagen 365/95). De privata serviceproducenterna inom socialsektorn utgör en brokig helhet. Medborgarorganisationers och s.k. allmännyttiga samfunds andel av den serviceproduktion som ordnas mot ersättning är betydande. Dessutom produceras tjänster av enskilda och familjer, bolag eller andelslag, stiftelser och olika slags sammanslutningar som inte är juridiska personer. En hel del verksamhet som kan betraktas som socialservice ordnas också på frivillig väg.

Genom samarbete mellan den offentliga och privata sektorn kan social- och hälsovårdssystemet i vårt land ytterligare effektiviseras. Vid den framtida uppbyggnaden av välfärden intensifieras ytterligare arbets- och ansvarsfördelningen mellan de socialpolitiska aktörerna, welfare mix, där den offentliga sektorn, kommersiella serviceproducenter och medborgarsamhället sida vid sida tillhandahåller social- och hälsovårdstjänster. Utvecklingen inom social- och hälsovården går i riktning mot regionalisering, befolkningsansvar, vårdföretag, samarbete och servicenätverk.

Socialvårdslagstiftningen har tillkommit under en tid då den privata verksamheten inte hade särskilt stor omfattning. Stadgandena gäller till största delen offentliga tjänster. I de flesta lagarna fanns det också tidigare ett stadgande om att verksamheten inte fick medföra ekonomisk nytta, vilket för sin del begränsade intresset för att inleda privat verksamhet.

Den omgivning där socialvården arbetar har dock förändrats och den nuvarande lagstiftningen beaktar inte tillräckligt den privata verksamheten. Den privata serviceproduktionen med olika slags finansierings- m.m. modeller förutsätter ett nytt sätt att närma sig styrningen och tillsynen, om man vill tillvarata socialvårdsklienternas intressen samt trygga vården och säkra dess kvalitet.

Sedan 1980-talet har man i de riksomfattande planerna för social- och hälsovården betonat bl.a. förebyggande verksamhet samt samarbetet mellan olika yrkesgrupper och klienten. Anordnandet av tjänster har styrts i riktning mot öppenvård. Förändringen av servicestrukturen innebär att antalet olika serviceenheter för öppenvård och mellanformer av öppenvård och slutenvård ökar och bidrar även till att öka den privata verksamheten på dessa områden, särskilt inom åldringsvården men också inom omsorgerna om handikappade och utvecklingsstörda. Inom missbrukarvården och barnskyddet har den privata verksamheten alltid varit betydande.

En rikare fasetterad kultur och differentierade behov medför nya slags utmaningar för socialservicen. Människornas behov inriktas allt mera på individuella, skraddarsydda tjänster. Beaktandet av klienternas specialbehov innebär ett större behov än tidigare av att utveckla kvaliteten på tjänsterna och deras flexibilitet.

Privatiseringen leder delvis till att myndigheterna får färre möjligheter att övervaka att klienternas intressen och rättsskydd tillgodoses. Olägenheter och missförhållanden inrapporteras inte alltid. Myndigheternas tillsyn är dock av stor betydelse för de klienter som erhåller service. Inom socialservicen är det ofta fråga om att producera tjänster för sådana som själv har endast små förutsättningar

att se till sina rättigheter. I synnerhet när det gäller socialservice för minderåriga, utvecklingsstörda och äldre människor är det fortfarande nödvändigt med myndighetstillsyn.

Tillsyn innebär när den är som bäst utbildning, rådgivning och information i samarbete mellan serviceproducenterna och myndigheterna. Vid dylik växelverkan kan uppkomsten av missförhållanden förhindras redan på förhand och egentlig myndighetstillsyn i efterhand jämte sanktionsmöjligheter behövs sällan.

I lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården stadgas att kommunen skall anvisa resurser för social- och hälsovården. De lagar som reglerar den kommunala social- och hälsovården bestämmer dessutom kommunernas uppgifter. Eftersom lagarna dock huvudsakligen är ramlagar, kan kommunerna själva i stor utsträckning bestämma hur mycket resurser de anvisar för olika slags tjänster. Den kommunallag som trädde i kraft i början av juli 1995 betonar ytterligare kommunernas eget ansvar när de ordnar sin verksamhet men också strävan efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en hållbar utveckling.

Under depression har den offentliga sektorns möjligheter att upprätthålla det nuvarande serviceutbudet försämrats. Privata tjänster kompletterar allt oftare det offentliga serviceutbudet. Därför är det viktigt att säkerställa att klienternas rättigheter och å andra sidan serviceproducenternas skyldigheter är desamma oberoende om serviceproducenten är kommunen själv, en organisation eller en privat serviceproducent.

Med beaktande av socialservicens karaktär och syfte ligger det i hela samhällets intresse att den offentliga sektorn kan övervaka även sådan socialservice som ordnas av den privata sektorn. Strävan är att villkoren för verksamheten skall vara sådana att det är förenligt med både klienternas och serviceproducenternas fördel att arbeta även för det gemensamma intresset. Då är det viktigaste inte vem som betjänar utan att hur man betjänar och betjänas. Det är nödvändigt att tjänster kan erbjudas av såväl offentliga som privata producenter.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

Reglering av tillsynen över privat social-

och hälsovård

Socialvårdslagens 43 och 44 §§ samt socialvårdsförordningens (607/83) 20 § innehåller allmänna stadganden om tillsynen över privat socialvårdsservice. Socialvårdsservice som anordnas av någon annan än staten eller kommunen står enligt 43 § socialvårdslagen under tillsyn av länsstyrelsen och kommunen. Enligt 4 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården skall kommunen eller kommunförbundet vid anskaffning av service från en privat serviceproducent försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Tillsynen över privat hälso- och sjukvård regleras å ena sidan i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/90) och å andra sidan i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/94). Några motsvarande särskilda normer finns inte inom socialvården, utan övervakningen och kvalitets-säkringens av privat socialvård regleras av stadganden som är spridda i olika lagar och förordningar.

Det kommunala systemet omfattar planering, styrning och övervakning av social- och hälsovårdstjänsterna i kommunerna. Dessutom övervakar länsstyrelserna enligt den allmänna lagstiftningen och speciallagstiftningen att tjänsterna lämnas på lagenligt sätt. Enligt 8 § 2 mom. kommunallagen kan länsstyrelsen dessutom med anledning av klagomål undersöka om kommunen iakttar gällande lagar.

Förhandstillsyn över privat socialservice

Enligt 20 § socialvårdsförordningen skall anmälan om annan serviceverksamhet inom socialvården än sådan som upprätthålls av kommunen eller staten göras hos socialnämnden i den kommun där verksamheten huvudsakligen sker. Anmälan skall göras innan verksamheten inleds och avslutas samt innan väsentliga ändringar däri görs. Socialnämnden skall tillställa länsstyrelsen anmälan.

Enligt 28 § lagen om barndagvård (36/73) är enskild person eller sammanslutning, som bedriver barndagvårdsverksamhet mot ersättning, skyldig att göra anmälan härom hos vederbörande socialnämnd inom två veckor från det verksamheten inleddes. Socialnämnden skall föra en förteckning över enskilda

som bedriver barndagvård.

Enligt 33 § (194/91) barnskyddslagen ges tillstånd till grundande och utvidgning av en privat barnskyddsanstalt samt väsentlig ändring i verksamheten vid en sådan anstalt av länsstyrelsen. Enligt 41 § skall anmälan beträffande barn som annan än socialnämnd varaktigt placerat i enskilt hem utan dröjsmål göras till socialnämnden. Såväl barnets vårdnadshavare som den i vars vård barnet placerats är skyldig att göra sådan anmälan.

Stadganden om familjevård ingår i 25, 26 och 26 a §§ socialvårdslagen och i familjevårdarlagen (312/92). Med familjehem avses ett av kommunen eller en samkommun godkänt privathem där familjevård ges. Med familjevård avses ordnande av vård, fostran eller annan omvårdnad av en person dygnet runt utanför hans eget hem i ett privathem. Familjevård ordnas antingen med stöd av familjevårdarlagen enligt ett uppdragsavtal mellan kommunen eller samkommunen och den som ger familjevården (familjevårdaren) eller i form av tjänster som kommunen köper från en privat serviceproducent. Familjevård kan också ordnas i arbetsförhållande. I det uppdragsavtal som ingås med familjevårdaren skall överenskommas om bl.a. de rättigheter och stödåtgärder samt den hobbyverksamhet som hör till den som är i familjevård, vårdens längd och arvudet till familjevårdaren. Dessutom överenskomms om förberedelse, arbetshandledning och utbildning för familjevårdaren. Familjevården är således till sin huvudsakliga natur antingen privat verksamhet som stöds av kommunen eller samkommunen eller annan privat serviceverksamhet. Familjevård kan alltid ges när det är nödvändigt ur vårdsynpunkt. I praktiken har familjevård i första hand ordnats för utvecklingsstörda och som en åtgärd inom barnskyddet.

Med stöd för närståendevård enligt socialvårdslagen avses vårdarvode som betalas för tryggande av vård av och annan omsorg om åldringar, handikappade eller sjuka i hemmet samt service. Ett avtal om stöd för närståendevård ingås mellan vårdaren och kommunen och till avtalet skall alltid fogas en vård- och serviceplan.

Efterhandstillsyn över privat socialservice

Länsstyrelsens och kommunens tillsyn. Enligt 44 § socialvårdslagen är övervakningsmyndighet berättigad att erhålla för

utförande av övervakningen erforderliga uppgifter om verksamheten och att vinna tillträde till den verksamhetsenhet som använts vid anordnandet av servicen. Framgår i anordnandet av service bristfälligheter eller missförhållanden, skall övervakningsmyndigheten ge anvisningar och förordnanden om avhjälpande av bristfälligheterna eller avlägsnande av missförhållandena och samtidigt utsätta en tid inom vilken de erforderliga åtgärderna skall vidtagas. Om åtgärderna inte har vidtagits inom föreskriven tid, kan länsstyrelsen förordna att servicen skall inställas helt eller delvis.

Enligt 28 § lagen om barndagvård skall socialnämnden, sedan anmälan om bedrivande av barndagvård inkommit från en enskild person eller en sammanslutning, omedelbart verkställa granskning på dagvårdsplatsen samt tillse, att dagvårdsplatsen och den vård som där meddelas uppfyller de sanitära och andra fordringar som uppställts för dagvården. Befinnes dagvårdsplatsen eller den vård som ges där olämplig eller bristfällig, skall socialnämnden med lämpliga medel söka få rättelse till stånd. Har rättelse inte skett inom förelagd tid, kan socialnämnden förbjuda dagvård av barn på sådan vårdplats.

Enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/77), nedan specialomsorgslagen, är en privat beredare av specialomsorger om utvecklingsstörda skyldig att till kommunalförbund för specialomsorgsdistrikt lämna av detta nödigbefunna uppgifter.

Enligt 41 § 3 mom. barnskyddslagen skall socialnämnden försöka rätta till saken, om det enskilda hemmet eller den vård och fostran som ges där konstateras vara olämplig eller bristfällig. Om detta inte lyckas, kan nämnden förbjuda att barnet hålls i detta hem.

Enligt familjevårdarlagen är det kommunens eller samkommunens skyldighet att övervaka det arbete som en familjevårdare i uppdragsavtalsförhållande utför så att om familjehemmet eller den vård som ges där konstateras vara olämpliga eller bristfälliga, skall kommunen försöka få till stånd en rättelse. Om bristen inte avhjälpas inom utsatt tid eller inte kan avhjälpas utan oskäligt besvär eller inom en skälig tid, kan uppdragsavtalet hävas omedelbart.

Riksdagens justitieombudsmans och justitiekanslerns tillsyn. Enligt 49 § regeringsformen har riksdagens justitieombudsman sedan

den 1 januari 1991 övervakat inte bara tjänstemännens verksamhet utan även att "offentligt anställda arbetstagare och andra vid skötseln av sitt offentliga uppdrag följer lag samt fullgör sina skyldigheter". Detta betyder att till justitieombudsmannens befogenheter hör tillsyn över den traditionella offentliga servicen oberoende av vem som producerar den. Bolagiseringar och privatiseringar påverkar således inte i nämnvärd mån omfattningen av justitieombudsmannens verksamhetsområde. De personer som arbetar inom dessa organisationsformer handlar visserligen inte under tjänsteansvar, och därför kan åtalsrätt inte användas som tillsynsmetod.

Regeringsformens 49 § ändrades ytterligare vid ingången av augusti 1995 så att justitieombudsmannen i sitt uppdrag också skall övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna respekteras.

Enligt 46 § 1 mom. regeringsformen skall justitiekanslern övervaka att myndigheter och tjänstemän i sina uppgifter samt offentligt anställda arbetstagare och andra personer vid skötseln av sitt offentliga uppdrag följer lag och fullgör sina skyldigheter så att ingens lagliga rättigheter kränks. Regeringsformens 46 § ändrades ytterligare vid ingången av augusti 1995 så att justitiekanslern i sitt uppdrag också skall övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna respekteras.

Konsumentskyddslagen. Enligt 1 kap. 1 § konsumentskyddslagen (38/78) gäller lagen utbud, försäljning och annan marknadsföring av konsumtionsnyttigheter från näringsidkare till konsumenter. Med konsumtionsnyttigheter avses också tjänster som utbjuds eller i väsentlig omfattning används för privat konsumtion. Sålunda kan konsumentklagonämnden enligt konsumentskyddslagen också ge rekommendationer till avgöranden gällande privat socialservice. Klienten kan klaga hos konsumentrådgivaren, ifall kvaliteten på servicen inte har motsvarat vad som utlovats.

Verkningarna av annan lagstiftning

Reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (969/95) trädde i kraft den 1 augusti 1995 och i samband med den intogs stadganden om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i 15 a § regerings-

formen. De grundläggande fri- och rättigheternas betydelse i det socialrättsliga beslutsfattandet och annan verksamhet har således ökat. Stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna som är viktiga med tanke på tillsynen över privat socialservice är också stadgandet om jämlikhet och jämställdhet (5 §), stadgandet om personlig frihet, integritet och säkerhet (6 §) och stadgandet om skydd för privatliv, heder och hemfrid (8 §). Även stadgandena om egendomsskydd (12 §), rätt att skaffa sin utkomst (15 § 1) samt stadgandena gällande justitiekanslerns och riksdagens justitieombudsmans övervakningsuppgifter (46 och 49 §§) framhäver den del som gäller övervakningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna av laglighetsövervakningen som helhet.

Kommunallagen. Den 1 juli 1995 trädde kommunallagen (365/95) i kraft. Lagen utökar kommunernas självstyrelse i förhållande till staten. Självstyrelseprinciperna har utsträcks till att gälla även s.k. lagstadgade uppgifter. Den centraliserade statsstyrningen upplöses och kommunens egna aktionsmöjligheter ökar. Även tyngdpunkten i avgörandena överförs till kommunerna.

Kommunernas nya samarbetsstadganden betonar primärkommunens ansvar för samarbetet och de uppgifter som skall skötas i samarbete. I stället för likformighet och enhetlighet betonas nu individualitet och pluralism. Den förvaltningsmodell som baserat sig på traditionell myndighetsverksamhet ges en ny inriktning genom att den privata sektorns metoder används vid produktionen av tjänster. Kommunerna kan på ett smidigare sätt än tidigare anlita alla serviceproducenter, både offentliga och privata. I lagen nämns rättigheten att skaffa tjänster från serviceproducenter utanför kommunen.

Enligt 8 § 2 mom. kommunallagen kan länsstyrelsen ingripa i kommunens verksamhet med anledning av klagomål.

Statsandelsreformen. I och med den statsandelsreform som trädde i kraft 1993 accentuerades kommunernas självständighet och ansvar samt lönsamhet och effektivitet vid produktionen och ordnandet av service. Kommunen disponerar över en kalkylbaserad statsandel, vars användning inte är bestämd. De kalkylbaserade statsandelarna bygger på siffror som beskriver kommunen, dess befolkning och verksamhet. Driftshushållningens statsandelar består av allmän

statsandel, komplettering av skatteinkomsterna, statsandel för undervisnings- och kulturverksamhet samt statsandel för social- och hälsovård.

Systemet med kalkylbaserad statsandel förnyas som bäst. Kommunernas bärkraftsklassificering som grund för fastställande av statsandelen slopades vid ingången av 1996. I stället har det föreslagits att de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna skall utjämnas genom en utjämning av statsandelarna som baserar sig på skatteinkomsterna. Ändamålsenligheten och eventuella ändringsbehov hos de andra grunderna för fastställande av statsandelen utreds som bäst inom ramen för det pågående projektet för revidering av de funktionella och ekonomiska förhållandena mellan staten och kommunerna. Avsikten är att förslagen från projektet skall börja genomföras vid ingången av 1997.

2.2. Praxis

Allmänt

Socialservicen kan på grundval av vem som ansvarar för ordnandet av tjänsterna indelas i helt privata tjänster, tjänster som kommunen köper och verksamhet som kommunen själv bedriver eller stöder. Tjänster som produceras av medborgarorganisationer spelar en betydande roll i socialvården. Gränsdragningen mellan privat och offentlig serviceverksamhet är dock till vissa delar oklar. Stadgandena om verksamheten är spridda i socialvårdslagen och den kompletterande speciallagstiftningen om socialvården. Eftersom den nuvarande lagstiftningen till väsentliga delar baserar sig på att kommunen själv är huvudsaklig serviceproducent, dvs. att servicen är offentlig, kan lagstiftningen inte alltid tillämpas på privat serviceproduktion, trots att den till sitt innehåll är helt jämförbar med den kommunala serviceproduktionen.

Skildringen av nuläget beträffande den privata serviceproduktionen omfattar socialservice som produceras av andra än staten, kommunerna och samkommunerna. Skildringen omfattar socialservice som nämns särskilt i socialvårdslagen och annan socialservice som tillhandahålls mot ersättning. Skildringen omfattar således utöver de tjänster som kommunen köper även privat verksamhet som kommunen stöder samt annan

privat socialvård. Beträffande den privata serviceproduktionen kan konstateras att kommunen ofta köper tjänster av organisationer, varvid det blir fråga om köpta tjänster och samma tillsynsstadganden som gäller andra köpta tjänster borde tillämpas på dem.

Organisationernas serviceverksamhet kan få stöd av Penningautomatföreningens medel. Även kommunen kan stöda verksamheten, även om den inte köper tjänsterna på grundval av ett inköpsavtal.

En betydande del av serviceverksamheten består av tjänster som tillhandahålls av s.k. allmännyttiga samfund som inte eftersträvar vinst.

I skildringen ingår även hänvisningar till frivilligt arbete, trots att avsikten med propositionen inte är att reglera det frivilliga arbetet.

Det finns inte någon entydig definition på frivilligt arbete. Frivilligt arbete utförs av enskilda antingen inom organisationer eller annars t.ex. i form av grannhjälp. Frivilligt arbete kan ingå i många slag av verksamhet som bedrivs av organisationer och i tjänster som de producerar. Det är ändamålsenligt att lämna sådan frivillig verksamhet helt och hållet utanför tillsynen där ingen ersättning betalas och som hör till det s.k. fria frivilligarbetet, dvs. det frivilliga arbetet ger inte upphov till några sådana tjänster som t.ex. kommunen eller en enskild köper mot ersättning.

Utanför granskningen har lämnats de funktioner som också står utanför lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, dvs. avbytarservice för lantbruksföretagare, mottagning av flyktingar och asylsökande samt vård av sådana som skadat sig i militärtjänst. Beträffande dessa funktioner är separata utrednings- och lagberedningsprojekt aktuella.

Utanför granskningen står också sådan allmän service som sköts företagsekonomiskt, t.ex. måltids- och städtjänster, och som produceras även för andra än socialvårdens klienter. Även tele- och trygghetstjänster för äldre och handikappade har lämnats utanför granskningen till den del de inte är direkt förbundna med socialvården.

Privat socialservice kan produceras av organisationer, stiftelser, offentligrättsliga samfund, privata bolag, firmor, andelslag, privatfamiljer samt enskilda. Enligt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovårdens (Stakes) statistiksammandrag an-

gående privata serviceproducenter fanns det 1994 drygt 700 privata socialserviceproducenter/verksamhetsställen. Statistiksammandraget är dock inte heltäckande. Antalet privata socialserviceproducenter håller på att öka.

I praktiken skaffas privata tjänster antingen direkt från serviceproducenten eller så köper kommunen eller samkommunen tjänsterna med stöd av ett uppdragsavtal enligt familjevårdarlagen eller ett avtal om närståendevård. Kommunen kan betala de tjänster den köper antingen direkt till serviceproducenten (den s.k. beställar-utförar-modellen) eller till klienten, som erlägger ersättning till serviceproducenten t.ex. i form av en vårdpeng inom åldringsvården och barndagvården (den s.k. vårdsedelmodellen).

I beställar-utförar-modellen ses kommunen, som ansvarar för att tjänsterna ordnas, endast som en instans som bevakar intressena för de kommuninvånare som använder sig av tjänsterna och balanserar inte i frågor mellan serviceanvändarna och -producenterna. Beslutsfattandet och serviceproduktionen särskiljs från varandra. På kommunal nivå innebär detta att för det organ som kommunfullmäktige befullmäktigat återstår att välja tjänster där de produceras effektivast med beaktande av kostnad eller pris och kvalitet. En av serviceproducenterna oberoende beställarenhet fastställer först servicebehovet, ordnar en öppen anbudstävling och beställer tjänsterna från den serviceproducent vars anbud är bäst. Kommunen behåller beslutande- och övervakningsrätten.

Vårdsedeln är en av den offentliga sektorn finansierad och till ändamålet bunden köpkraft som kan riktas till vissa befolkningsgrupper eller servicebehövande så att de kan köpa sig tjänster. Övervakningen och rätten att välja överförs på klienten.

Privat verksamhet inom barndagvården

Inom barndagvården står den privata serviceproduktionen för endast en ringa andel av de producerade tjänsterna. I början av 1996 fanns det iallges ca 201 000 kommunala dagvårdspplatser i vårt land. Av dessa köptes uppskattningsvis ca 7 500 vårdplatser från enskilda, i första hand privata daghem.

Utänför den kommunala dagvården fanns också i någon mån helt privat dagvårdsservice. I början av 1994 fanns det ungefär 1 400 organiserade privata dagvårdare och de hade

ungefär 4 500 barn i sin vård. Det saknas statistik över annan helt privat vård.

Avsikten med hemvården av barn var att ge alternativ till den kommunala dagvårdsservicen. En del av den privata barndagvård som stöds med hemvårdstöd är yrkesmässig service och en del verksamhet som baserar sig på släktskap eller andra motsvarande familjerelationer. År 1995 fick totalt sett i genomsnitt 85 800 familjer med 146 500 barn hemvårdstöd för barn varje månad. Uppskattningsvis ungefär 15 % av familjerna använde stödet för att skaffa privat vård.

Eventuella nya dagvårdsformer och finansiella lösningar kan i framtiden öka de privata tjänsternas andel inom barndagvården. Social- och hälsovårdsministeriet har den 1 mars 1995 inlett ett riksomfattande försök med produktion av barndagvård med hjälp av dagvårdspeng. Försöket pågår till den 31 juli 1997 och det omfattar 33 kommuner. Principen är att kommunen betalar ett stöd av viss storlek till den privata vårdplats som föräldrarna anvisar. Genom försöket samlar man kunskap om möjligheterna att låta dagvårdspengen utgöra en permanent del av vårdsystemet för små barn. Detta torde i någon mån öka den privata dagvårdens volym i framtiden.

Privat verksamhet inom barnskyddet

Stadganden om barnskyddet ingår huvudsakligen i barnskyddslagen.

Enligt 22 § kan vård utom hemmet av barn som socialnämnden omhändertagit ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat ändamålsenligt sätt. Enligt 43 § barnskyddslagen kan socialnämnden ordna vård utom hemmet för barn med bistånd av en barnskyddsorganisation eller någon annan sammanslutning. I praktiken är det fråga om att placeringar i vård utom hemmet sköts via organisationer.

Enligt 14 § kan för barnet såsom stödåtgärd inom den öppna vården ordnas familjevård eller anstaltsvård antingen för barnet ensam eller tillsammans med en förälder eller vårdnadshavare eller den som svarar för barnets vård och fostran.

Även eftervård som ordnas för barnet eller den unga efter att omhändertagandet och vården utom hemmet upphört kan ordnas i form av familje- eller anstaltsvård.

Inom barnskyddet är tjänster som produceras privat av synnerligen stor betydelse. Av

de barn som årligen vårdas utom hemmet omfattas ungefär hälften (ca 4 000) av privata tjänster.

Under de allra senaste åren har den yrkesmässiga privata vården utanför hemmet ökat i omfattning inom barnskyddet, dvs. sådan familjehemsverksamhet som blev lagstadgad i samband med familjevårdsreformen. I dessa familjehem sköter i allmänhet ett par som har fått yrkesinriktad social- eller hälsovårdsutbildning på heltid 4 - 7 barn som placerats i familjehemmet. Denna verksamhetsform skiljer sig från den familjevård som regleras i familjevårdarlagen och som baserar sig på ett uppdragsavtal mellan kommunen och den person som ger familjevården (familjevårdaren) så till vida att familjehemmen fungerar enligt principen om vårdtyngnsavgift och är klara verksamhetsenheter. Det finns ungefär 50 sådana verksamhetsenheter. Några familjehem upprätthålls också av kommunerna.

År 1993 fanns det 39 privata barnskyddsanstalter, varav två skolhem. Antalet platser i de privata anstalterna utgör ungefär 28 procent av det totala antalet platser i barnskyddsanstalterna.

Utöver familje- och anstaltsvård som ordnas såsom stödåtgärd inom öppenvården är det kommunens skyldighet att med stöd av 13 § 2 mom. barnskyddslagen vid behov bl.a. ordna en stödperson eller stödfamilj, tillräcklig terapiserie samt semester- och rekreationsverksamhet.

I praktiken ordnas en stödperson ofta på så sätt att kommunen organiserar och övervakar den stödpersonverksamhet som enskilda medborgare bedriver. I samband med projekt som genomförs av barnskyddsorganisationerna utförs dessutom socialt arbete inom barnskyddet och tillhandahålls familjeterapitjänster. Dessa utvecklingsprojekt utgör ett betydande tillskott till arbetet med att utveckla verksamhetspraxis.

Privat verksamhet inom åldringsvården

Socialvårdslagstiftningen har inga särskilda stadganden om ordnande av åldringsvård. Ordlandet av service baserar sig på de allmänna stadgandena om social- och hälsovårdstjänster.

År 1992 fanns det över 760 000 personer i vårt land som hade fyllt 65 år. År 2020 beräknas antalet uppgå till 1 060 000 (21,6 % av befolkningen). En positiv inställning till

familjevård, närståendevård samt det ökade antalet åldringar ökar ytterligare de privata tjänsternas betydelse inom åldringsvården.

En allt större del av hemservicen sköts privat. Det går till så att åldringens alla olika behov tillgodoses av en och samma hemvårdare eller hemhjälpare. Organisationernas avgiftsbelagda hemservice är i huvudsak av denna typ. Till hemservice som en privat serviceproducent erbjuder hör ofta även hemsjukvårdstjänster, som yrkesutbildad hälsovårdspersonal producerar antingen i egenskap av enskilda yrkesutövare eller anställda hos serviceproducenten, varvid lagen om privat hälso- och sjukvård tillämpas.

Av de tjänster som tillhandahålls i hemmet har den allmänna servicen och stödservicen ökat betydligt. Den egentliga företagsekonomiska företagsverksamheten har också ökat beträffande de tjänster som tillhandahålls i hemmet.

Till de tjänster som stöder boende hemma eller underlättar de anhörigas arbete hör dagcentraltjänsterna för åldringar. De anhöriga för åldringen till dagcentralen t.ex. medan de är i arbete eller utträttar ärenden. Ofta fungerar dagcentralerna också som platser som ersätter bristfälligt boende och erbjuder bastu- och tvättstugservice.

Familjedagvård och gruppfamiljedagvård för åldringar prövas som bäst i 21 kommuner. Nattvård ges i regel som familjevård eller som en del av gruppfamiljevården för t.ex. dementa åldringar.

Den enklaste formen av boendeservice är s.k. social disponentverksamhet, då åldringarna under alla tider på dygnet har möjlighet att få kontakt och vid behov hjälp med akuta problem. Social disponentverksamhet gör det dock inte möjligt att vårda åldringar som har många problem eller behöver mycket hjälp i servicehus. Största delen av servicehusen producerar tjänster för åldringar som fortlöpande behöver hjälp med att sköta hemmet och delvis också hjälp med de personliga rutinerna.

I början av 1994 fanns det drygt 180 boendenheter. År 1994 fanns det 140 servicehus. Av servicehusen upprätthålls 53 % av organisationer, 23 % av stiftelser samt 24 % av företag och enskilda.

Åldringar som lider av demens bor främst i små gruppboheter. Åldringarnas trygghet kräver att det finns personal på plats dygnet runt eller ett säkert trygghetssystem. Vård- och sjukhem för åldringar har inrättats för

att betjäna åldringar som behöver alla hemvårdstjänster och vilkas behov av personlig hjälp är stort men som inte behöver anstaltsvård varken på grund av sjukdom eller av någon annan orsak. Antalet privata vård- och sjukhem har ökat betydligt.

De privata åldringshemmen är antingen traditionella anstalter eller enheter där det förutom anstaltsplatser finns en vårdhems- och boendeserviceenhet. Periodvis anstaltsvård används också i en del av de privata vård- och åldringshemmen.

Förebyggande arbetsverksamhet som stöder åldringarnas egen aktivitet är olika slags klubbar, studiecirkel, motionskvällar, Mors kammare, träffpunkter eller nätverk för självhjälp, där åldringarna arbetar enligt förmåga och ork. Åldringarna erbjuds också individuella tjänster, av vilken den vanligaste är hjälp med att uträtta ärenden.

Produktionen av förebyggande tjänster har i huvudsak utgjort en del av olika organisationers frivilliga arbete, men delvis även avgiftsbelagd verksamhet, varvid serviceavgifterna används för att täcka klubbens kostnader.

Privat verksamhet inom omsorgerna om utvecklingsstörda och annan handikappservice

Stadganden om omsorger om utvecklingsstörda ingår i specialomsorgslagen. Kommunerna ansvarar för de tjänster som utvecklingsstörda behöver. För ordnandet av specialomsorger är landet indelat i specialomsorgsdistrikt, som är 16 till antalet. De svenskspråkiga och tvåspråkiga kommunerna är dessutom medlemmar i en samkommun för specialomsorger (Kårkulla). De kommuner som hör till ett specialomsorgsdistrikt är medlemmar i samkommunen för specialomsorgsdistriktet, vilken skall ordna de specialomsorger som stadgats ankomma på kommunerna.

De specialomsorger som samkommunen ordnar kompletteras av kommunernas egna tjänster samt de tjänster som produceras av privata serviceproducenter.

Organisationerna intar en viktig ställning som producenter av tjänster för handikappade. Organisationerna säljer sina tjänster direkt till samkommunerna, kommunerna och enskilda.

Kommunerna och samkommunerna för specialomsorgsdistriktet ordnar boendeservi-

ce enligt 2 § specialomsorgslagen. Från enskilda skaffades uppskattningsvis 1 000 platser i form av köpta tjänster år 1994.

Anstaltsvården av utvecklingsstörda håller på att minska. År 1995 fanns det 3 294 vårdplatser på anstalter, medan antalet 1990 var 4 749. Samkommunerna för specialomsorgsdistriktet står för största delen av de tjänster som ges i form av anstaltsvård.

För utvecklingsstörda ordnas arbets- och dagverksamhet i verksamhetscenter som upprätthålls av samkommuner, kommuner och enskilda. Antalet platser i verksamhetscentrerna uppgick 1994 till 9 207. Över antalet privata verksamhetsenheter och vårdplatser finns för närvarande ingen statistik.

År 1992 var 2 471 personer i skyddat arbete för handikappade. Av dem var 919 anställda vid privata verkstäder för skyddat arbete. År 1992 fanns det sammanlagt 126 verkstäder för skyddat arbete, av vilka 27 upprätthölls av enskilda. År 1994 var antalet platser 3 051.

Vissa handikapporganisationer, t.ex. de synskadades organisationer, Lungskadeförbundet och de hörselskadades organisationer, har egna rehabiliteringsinstruktörer, vilkas tjänster centralsjukhusen eller kommunerna kan köpa. Nästan alla handikapporganisationer ordnar anpassningsträningsskurser som köps av kommunerna.

Antalet platser i serviceboende som kommunerna ordnade som egen verksamhet uppgick 1992 till 1 200. Av handikapporganisationerna, t.ex. Invalidförbundet och Föreningen Finlands dövblinda rf, köpte kommunerna ca 800 serviceboendeplatser. Serviceboendet omfattar bostad samt sådana tjänster i anslutning till boendet som är nödvändiga för att den boende skall klara sig i det dagliga livet. En handikappad kan få hjälp dygnet runt i sitt hem i enlighet med de egna behoven.

När kommunerna ordnar boendeservice utgör privata tjänster som kommunen köper ett betydande alternativ till kommunernas egen boendeservice, till familjevård som ordnas för en handikappad i ett privathem utanför hans eget hem, till närståendevård och anstaltsvård.

År 1994 fick 2 716 personer sådan tolktjänst som avses i lagen. Tolkarna arbetar huvudsakligen på free lance-basis. Det finns endast ungefär 13 tolkar med månadslön. I Finland finns 11 tolk- och kommunikationscenter som upprätthålls av handikapporgani-

sationer, kommuner eller samkommuner. Kommunen kan köpa tolktjänsten antingen från ett tolkcentrum eller från en tolk som verkar som självständig företagare eller från en annan kommun eller samkommun.

Privat verksamhet inom missbrukarvården

Enligt lagen om missbrukarvård (41/86) skall kommunen sörja för att ändamålsenlig service ordnas. En del kommuner köper missbrukarvårdstjänster från privata serviceproducenter. Viktiga privata serviceproducenter är missbrukarvårdens yrkesorganisationer och stiftelser, frivilliga organisationer samt församlingarna. Inom boendeservicen förekommer också ren företagsverksamhet. Inom missbrukarvården utgör också det frivilliga arbetet en betydande resurs (AA-rörelsen, A-gillen, Frälsningsarmen osv.).

Verksamheten, benämningarna, personalen, vårdmodellerna, utrustningen, klientgrupperna osv. varierar storligen hos den privata missbrukarvårdens enheter. Utgångspunkten och den bärande principen för verksamheten kan vara t.ex. en ideologisk vårdmodell och det centrala behörighetsvillkoret eller rekryteringsgrunden de egna erfarenheterna.

Vid sidan av de polikliniska öppenvårdsenheterna, anstalts- och boendeserviceenheterna har det uppstått många slags nya enheter eller verksamhetscentrer som är svåra att placera i någon kategori. Den senaste utvecklingen i kommunerna har gett upphov till mångfackliga enheter som utöver missbrukarvården kan svara för bl.a. områdets mentalvårdsarbete, familjerådgivningsverksamhet, psykosociala jour- och skyddshemverksamhet samt boende- och stödservice. De privata serviceproducenterna är dock oftast specialiserade på enbart missbrukarvård.

A-kliniker, ungdomsstationer eller motsvarande öppenvårdsenheter jämte sidobyråer finns på ungefär 100 orter. Ungefär en femtedel av dessa upprätthålls av privata serviceproducenter. Öppenvården utnyttjas av 38 000—41 000 personer om året.

Antalet anstaltsenheter (rehabiliteringsanstalter, akutvårdsstationer o.dyl.) är 45, de har ca 1 100 platser och 15 000—18 000 klienter om året. Av enheterna är 40 % privata.

Antalet olika slags boendeserviceenheter (vårdhem, omsorgshem, halvvägshem, skyddshem osv.) har uppskattats till ca 120, med inalles ca 1500 platser. Det finns inga

uppgifter om antalet stödbostäder som används inom missbrukarvården. Ungefär 60 % av enheterna upprätthålls av organisationer. Dessutom finns det 15—20 skyddshärbärgen med ungefär 400 platser avsedda för första omsorgen om kroniska alkoholister.

Av mellanformerna av service har missbrukarvårdens dagverksamhet utvidgats kraftigt. Enligt uppskattning finns det ca 150 dagverksamhetsenheter. Största delen av enheterna upprätthålls av organisationer. Verksamheten upprätthålls i första hand med hjälp av sysselsättningsmedel och organisationernas och klienternas frivilliga arbete. En del av de ovan nämnda enheterna är specialiserade på vård av narkotikamissbrukare.

Enheternas vårdpersonal består av socialarbetare, socialkuratorer, primärskötare, sjukskötare, läkare, hemvårdare och handledare utan yrkesutbildning, missbrukarterapeuter osv. Personalen utan yrkesutbildning är störst i synnerhet i enheter där klientmaterialet är som svårast (skyddshärbärgen, skyddshem osv.).

På vissa orter upprätthåller i första hand olika organisationer jourenheter. I deras anslutning kan också finnas skyddsbostäder eller en tillnyktringsstation. Verksamheten kan bedrivas periodvis, t.ex. s.k. fältarbete som arrangeras i samband med stora evenemang.

2.3. Finansiering

Den privata verksamheten finansieras på många sätt. Prisbildningen beträffande de privata tjänsternas är fri och baserar sig på utbud och efterfrågan. Enhetlig prissättning har under den senaste tiden betraktats som en faktor som begränsar konkurrensen.

Klientavgifternas storlek regleras beträffande de tjänster som kommunerna köper i lagen (734/92) och förordningen (912/92) om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Oberoende av sätten att ordna och finansiera välfärdsservicen utgör de totala kostnaderna för servicen en betydande del av samhällets totala utgifter i alla utvecklande länder. Den finansiella krisen inom den offentliga sektorn och nedskärningarna inom den offentliga ekonomin har utgjort ett av praktiken dikterat motiv för att utveckla nya förfaringssätt. Under åren 1991—1993 minskade vår bruttonationalprodukt med samman-

lagt 11,8 %. Trycket på att omvärdera arbetsfördelningen, förfaringssätten och det finansiella ansvaret har förstärkts även beträffande social- och hälsovårdstjänsterna. När det gäller finansieringen av all välfärdsservice varierade den offentliga sektorns andel 1980—1992 mellan 92 och 93 %. Staten finansierade 52—55 % av servicen och kommunerna 31—35 %.

Enligt social- och hälsovårdens nya statistikdatabas (Sotka) uppgick socialväsendets driftsutgifter i hela landet till 25,8 mrd. mk 1994. Enligt samma statistik använde kommunerna 1994 drygt 1 mrd. mk för inköp av socialvårdstjänster från enskilda.

År 1996 ger penningautomatföreningen via organisationer 345,6 milj. mk i investeringsbidrag för stöd- och serviceboende och 530 milj. mk för social- och hälsovårdstjänster, varav ungefär 107 milj. mk är investeringsbidrag och 423 milj. mk verksamhetsbidrag.

Finansieringsunderskottet i den offentliga ekonomin och den kraftigt ökade offentliga skulden leder till gallringar bland de offentliga utgifterna, även kommunernas, och omvärdering av uppgifterna samt bl.a. införande av nya sätt att producera tjänsterna.

2.4. Bedömning av nuläget

När det gäller socialvården ingår stadganden om tillsyn över privat socialservice till största delen i socialvårdslagen, och dessutom finns kompletterande stadganden i andra speciallagar om socialvården. Det är svårt att få någon helhetsbild av tillsynen. Definitionen av övervakningsskyldigheten försvåras i synnerhet när den privata serviceverksamheten inte direkt kan inordnas i socialvårdslagens kategorier och därigenom under kommunens och länsstyrelsens tillsyn. Speciellt med tanke på tillgodoseendet av klientens intresse och rättsskydd samt även för de myndigheter som ansvarar för tillsynen utgör de splittrade stadgandena ett problem.

När det gäller hälso- och sjukvården ingår stadganden om tillsyn över privat verksamhet i en separat lag om privat hälso- och sjukvård. Inom hälso- och sjukvården är övervakningen av privat verksamhet på grundval av lagstiftningen strängare än inom socialvården. Socialvårdslagstiftningen har inga enhetliga stadganden om de allmänna verksamhetsbetingelserna för privata tjänster. Dessutom ger skillnaderna i hälso- och sjuk-

vårdens och socialvårdens tradition, den yrkesutbildade personalens struktur och storlek samt i hela verksamhetskulturen upphov till faktiska skillnader. Inom socialvården och hälso- och sjukvården bedrivs mycket samarbete, och för att det skall fungera bättre rent praktiskt borde stadgandena om tillsyn över socialvården närma sig hälso- och sjukvårdens motsvarande stadganden.

En väsentlig skillnad mellan sektorerna är olikheten i tillsynen över yrkesutövningen. Beträffande yrkesutbildade personer inom hälsovården används ett legitimerings- och registreringsförfarande som baserar sig på lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Inom socialvården stadgas om behörighetsvillkoren för kommuners och samkommuners anställda i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (804/92). Stadganden om behörighetsvillkoren för familjevårdare ingår i socialvårdslagen och familjevårdarlagen. Inom den privata sektorn gäller behörighetsvillkoren dock endast tjänster som kommunen köper. Inom den privata socialvården förekommer alltså ingen heltäckande förhandstillsyn över den yrkesutbildade personalen. Inom socialvården kan man inte heller ingripa i efterhand i yrkesutövningen på samma sätt som inom hälso- och sjukvården. Behovet av lagstiftning om yrkesutövning inom socialvården utreds som bäst.

Den privata socialvården övervakas av länsstyrelsen och kommunerna. Den privata hälso- och sjukvården övervakas av länsstyrelsen. De nuvarande stadgandena gör att befogenhetsfördelningen mellan kommunen och länsstyrelsen är oklar när det gäller tillsynen över privata tjänster. Trots att kommunen i själva verket kan ha bättre möjligheter att få information om missförhållanden inom den privata sektorn inom dess område, kan övervakning av den privata sektorn i sig inte betraktas som en av kommunens primära uppgifter. Å andra sidan ankommer det på köparen att övervaka kvaliteten på köpta tjänster.

I och med statsandelsreformen och den nya kommunallagen har kommunernas självstyrande ställning stärkts. I och med kommunernas utökade prövningsrätt har skillnaderna i socialservicen på olika orter ökat under depressionen. Kommunernas snabbt åtstramade ekonomi som ett led i krisen inom hela samhällsekonomin har krävt om-

vårdning även av kommunernas uppgifter och åligganden. Kommunerna måste på ett flexibelt sätt utnyttja alla serviceproducenter, både offentliga och privata. Det viktigaste med tanke på klienterna vore att trygga tillgången på tjänster och säkra deras kvalitet oberoende av boningsort, ekonomisk ställning och t.ex. klientens kön, ras eller kultur.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Propositionens mål är att göra stadgandena om tillsyn över privat socialservice klarare. Den ökade privata verksamheten inom socialservicen förutsätter effektivare myndighetstillsyn i synnerhet för att klienternas ställning skall tryggas och kvaliteten på säkras. Tillsynen över den privata socialservicen borde bli en del av det allmänna tillsynssystem som gäller socialväsendet. Myndigheternas tillsyn borde framför allt bestå i samarbete och växelverkan med de privata serviceproducenterna. Uppmärksamhet borde fästas vid informationsstyrning och utbildning.

För säkerställande av nivån på tjänsterna borde det skapas en tillräckligt heltäckande tillsyn. Detta förutsätter att beträffande den privata socialservicen skall de enheter som verkar dygnet runt behöva tillstånd för sin verksamhet. Den myndighet som beviljar tillstånd för serviceverksamhet skall således kunna bedöma om personalen och dess utbildningsnivå samt lokalerna och utrustningen är lämpliga med beaktande av verksamhetens art och omfattning. Den personal som producerar privat socialservice skall uppfylla samma behörighetsvillkor som gäller för kommunens eller samkommunens yrkesutbildade personal i motsvarande uppgifter inom socialvården eller som krävs av familjevårdare när det är fråga om familjevård.

Den myndighet som beviljar tillstånd skall ha möjlighet att förhindra sådant utbud av socialvård dygnet runt som inte uppfyller de krav som ställs på verksamheten eller annars inte är tillbörlig. Syftet med kvalitetssäkringen är att utveckla mekanismer med vilka man redan på förhand kan minimera produktionen av tjänster av dålig kvalitet.

Av de alternativa sätten att organisera tillsynen föreslås att länsstyrelserna väljs. På länsstyrelserna ankommer även för närvarande tillsynen över privat social- och hälsovård, dvs. de har erfarenhet av övervakning. De besitter också regional sakkunskap om

social- och hälsovårdstjänster. Tillstånd till verksamhet som bedrivs dygnet runt skall beviljas av länsstyrelsen.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska verkningar. Myndigheterna är redan från tidigare skyldiga att övervaka privat socialservice. Lagens stadganden klarlägger denna skyldighet. För nya privata serviceproducenter kan det uppstå vissa utbildningskostnader i synnerhet när den planerade verksamhetsenhetens personal saknar sådan utbildning som förutsätts i behörighetsförordningen. Enligt lagförslagets övergångsstadgande är dock de anställda vid en verksamhet fortfarande behörig för sina uppgifter när lagen trätt i kraft. Dessutom medför ansökan om tillstånd till verksamhet dygnet runt vissa kostnader som dock måste betraktas som ringa.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Den föreslagna lagen klarlägger befogenhetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna, så att överlappande användning av resurserna undviks. Propositionen klarlägger också informationsstyrningen. Förslaget ökar i någon mån länsstyrelsernas uppgifter till den del det är fråga om beviljande av tillstånd och förande av registret över serviceproducenter. Förändringen medför dock inget behov av att utöka personalresurserna. Å andra sidan minskar uppgifterna i anslutning till efterhandstillsynen i och med reformen.

4.3. Verkningar för olika medborgargrupper

Förslagen i propositionen förbättrar ställningen för de klienter som använder sig av privat socialservice. I synnerhet äldre, utvecklingsstörda och minderåriga klienters ställning förbättras. Att propositionen utgår från klienten gör klientens behov, förhoppningar och förväntningar sådana klienten uttrycker dem till grund för personalens handlings- och tänkesätt. Förbättrad kvalitet på servicen har en positiv inverkan på klienternas ställning.

5. Beredningen av propositionen

Statsrevisorerna har i sin berättelse för år 1992 konstaterat att det inte finns några som helst skäl som motiverar att tillsynen över de privata serviceproducenter som erbjuder de privata servicecentrum är sämre ordnad än inom hälsovårdssektorn. Dessa inrättningars klienter och klienternas anhöriga har rätt att kräva att det på ett tillräckligt sätt säkerställs att den service som produceras med allmänna medel är adekvat.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte i september 1993 ett servicelagstiftningsprojekt med uppgift att göra en grundläggande utredning om en revidering av lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänster. Utredningen blev klar i december 1993 (servicelagstiftningsprojektets rapport 8.12.1993).

Enligt utlåtandena om utredningen ansågs det viktigt att få stadganden om privat socialservice som är på samma nivå som stadgandena om privat hälso- och sjukvård. Den ökade privata verksamheten ansågs förutsätta effektivare myndighetstillsyn.

Utgående från utlåtandena om utredningen fortsatte beredningen av en lag om tillsyn över privat socialservice och klientens ställning inom socialvården som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Under beredningen har det ordnats ett diskussionsmöte om tillsynen över privat serviceverksamhet där representanter för klient-, serviceproducent- och arbetsmarknadsorganisationerna samt den kommunala sektorns intresseorganisation kunde avge sina utlåtanden. Det har också ordnats diskussionsmöten om utkasterna där länsstyrelsernas socialinspektörer kunde avge sina utlåtanden.

I juni 1995 begärdes utlåtande om lagutkasterna av sammanlagt 115 olika myndigheter, organisationer och föreningar. Antalet inlämnade utlåtanden var 102.

Det allmänna intrycket av utlåtandena kan betraktas som positivt, ty en betydande del av remissinstanserna understöder och anser det nödvändigt med en lag om tillsyn över privat socialservice. Endast tre remissinstanser ansåg att det inte är motiverat att stifta lagen.

Lagförslaget angående tillsyn över privat socialservice konstaterades förbättra klienternas ställning i egenskap av serviceanvändare. Lagförslaget stöder också utvecklandet av uppföljningen och bedömningen av basserVICEN, vilket hör till länsstyrelsernas upp-

gifter, och garanterar på så sätt för sin del att de tjänster som produceras är av hög kvalitet.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

Till riksdagen har den 2 februari 1996 avlåtit en regeringsproposition med förslag till förvaltningsprocesslag och till lagstiftning som har samband med den (RP 217/95 rd.). I propositionen föreslås bl.a. att de centrala stadgandena om förvaltningsprocessen samlas i en lag, att regleringen kompletteras och revideras samt att lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden och lagen om extraordinärt ändringsökande i förvaltningsärenden upphävs. Enligt den föreslagna lagstiftningen skall länsrätten vara förvaltningsdomstol i första instans. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 december 1996. Den föreslagna lagens 20 § om ändringsökande överensstämmer med principerna i den lag som är under behandling i riksdagen till de delar som gäller sökande av ändring hos länsrätten. Beträffande fortsatta besvär har paragrafen en hänvisning till gällande lagstiftning och därför bör den ändras när lagstiftningen om förvaltningsprocessen har antagits.

Avsikten är att avlåta en separat proposition till riksdagen med förslag till lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Socialvårdsklienternas ställning och rättsskydd förbättras och klienternas och socialvårdspersonalens växelverkan och samarbete klarläggs. Den föreslagna lagen preciserar klientens ställning inom både den offentliga och den privata socialserVICEN och den är därför av betydelse även för privata serviceproducenters verksamhet.

6.2. Samband med internationella fördrag och förpliktelser

Finland har ratificerat flera internationella fördrag om mänskliga rättigheter och andra fördrag som medför förpliktelser att garantera medborgarna vissa bestämda rättigheter. Utgångspunkten för de internationella fördragen är tillgodoseende av individens rättigheter.

Fördrag om mänskliga rättigheter som är förpliktande för Finland är bl.a. internationella konventionen om ekonomiska, sociala

och kulturella rättigheter (FördrS 6/76) samt internationella konventionen om medborgerska och politiska rättigheter (FördrS 8/76), vilka godkänts i Förenta nationerna, och konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/90) och Europeiska sociala

stadgan (FördrS 43—44/91), vilka godkänts i Europarådet.

I dessa fördrag ingår också principer som är viktiga med tanke på tillsynen över privat socialservice, bl.a. bestämmelser om klienternas deltagande och påverkan samt om tillsyn över verksamheten före och efter.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om tillsyn över privat socialservice

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Tillämpningsområde.* Det föreslås att lagen om tillsyn över privat socialservice skall tillämpas på socialservice som tillhandahålls genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. Kännetecknet på rörelse eller yrkesutövning är att socialservicen tillhandahålls mot ersättning och att denna ersättning är serviceproducentens enda eller åtminstone huvudsakliga inkomstkälla. Verksamhet som bedrivs mot ersättning är också verksamhet som bedrivs av sådana privata socialserviceproducenter som inte fastställer fasta serviceavgifter för sina tjänster men som tar emot donationer eller testamenten av klienterna som vederlag för vården eller omsorgen.

Serviceproducenter som tillhandahåller offentlig socialservice omfattas inte av denna lag. Offentlig socialservice produceras av staten, kommuner och samkommuner.

Denna lag tillämpas på tjänster som produceras av affärsföretag, t.ex. aktieföretag, som bildats av offentliga samfund.

Gränsdragningen mellan offentlig och privat verksamhet är ofta svår. Ofta produceras privata tjänster delvis med hjälp av offentlig finansiering, t.ex. tjänster som kommunerna köper, delvis enligt rena affärsprinciper. Inom socialservicen utgör t.ex. de tjänster som produceras av allmännyttiga samfund, som delvis får offentlig finansiering för sin verksamhet, en betydande del av de privata

tjänsterna. Dessa verksamhetsformer hör till lagens tillämpningsområde.

Familjevård som ges med stöd av ett uppdragsavtal enligt 1 § familjevårdslagen och vård enligt 27 a och 27 b §§ socialvårdslagen som ordnas med stöd för närståendevård stannar utanför lagens tillämpningsområde. Dessa verksamhetsformer jämföras med socialservice som den offentliga sektorn producerar själv. I familjevårdslagen regleras det uppdragsavtal som ingås mellan kommunen eller samkommunen och familjevården. Enligt lagen skall den kommun eller den samkommun som svarar för ordnandet av vården övervaka familjevård som ges i uppdragsavtalsförhållande och om den upptäcker bristfälligheter försöka få till stånd en rättelse. Kommunen kan också häva uppdragsavtalet omedelbart, om bristen inte avhjälps inom utsatt tid eller inte kan avhjälpas utan oskäligt besvär eller inom en skälig tid.

Annan privat familjevård än sådan som ges med stöd av ett uppdragsavtal enligt 1 § familjevårdslagen hör däremot till lagens tillämpningsområde. Sådan familjevård är annan vård enligt 25 § socialvårdslagen som ordnas utanför personens eget hem i ett privat hem. Det är fråga om s.k. yrkesmässig familjevård där familjen i allmänhet får sin huvudsakliga inkomst av yrkesmässig vård av de vårdbehövande.

Utanför tillämpningsområdet blir också sådana allmänna tjänster som sköts företagsekonomiskt, t.ex. måltids- och städtjänster, och som produceras även för andra än socialservicens klienter. Även tele- och trygghetstjänster för äldre och handikappade stannar utanför tillämpningsområdet, om de inte är direkt förbundna med social- och hälso-

vården. Vid tillsynen över dessa tjänster kan klienterna utnyttja förfaranden enligt konsumentskyddslagen.

Lagen om privat hälso- och sjukvård gäller också de hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahålls i socialvårdens enheter, t.ex. inrättningar som producerar specialomsorger om utvecklingsstörda och missbrukarservice. De enheter som hör till tillämpningsområdet för lagen om privat hälso- och sjukvård stannar utanför denna lags tillämpningsområde.

Den frivilliga verksamheten är av stor betydelse vid utvecklingen av det finländska systemet. Frivillig verksamhet omfattas emellertid inte av lagen. Den frivilliga verksamheten omfattar frivillig serviceverksamhet som organisationerna organiserar, oorganiserad närstående- och grannhjälp, ömsesidig hjälp samt delvis även organisationsverksamhet. Det mest utmärkande draget hos frivillig serviceverksamhet är avsaknaden av lön. Det primära målet för den frivilliga verksamheten är att i stället för organiserad verksamhet hjälpa varandra utan mellanhänder och att öka växelverkan mellan människor. Kostnadsersättningarna inom den frivilliga verksamheten uppfyller inte kännetecknen på verksamhet som bedrivs mot ersättning och sålunda inte på verksamhet som hör till lagens tillämpningsområde.

Lagens stadganden tillämpas på tillsynen över privat socialvård om inte något annat stadgas i lag. Stadganden finns i socialvårdslagen och i speciallagar, bl.a. barnskyddslagen, lagen om barndagvård, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda, lagen om missbrukarvård samt i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/87).

2 §. *Definitioner.* I definitionen på socialservice har beaktats olika funktioner på det sociala området. Definitionen är öppen och flexibel för att lagen vid behov skall kunna gälla även de nya serviceområden som utvecklingen på det sociala området för med sig. Tillämpningen av lagen är inte bunden till socialserviceproducentens verksamhetsenhet, utan socialservice kan också tillhandahållas t.ex. i klientens hem.

I 17 § socialvårdslagen definieras som socialservice socialarbete, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor, hemservice, boendeservice, anstaltsvård, familjevård och stöd för närståendevård. Socialvård är även barndagvård och socialväsandets övriga specialtjänster såsom barnskydd, handikappservice,

specialomsorger om utvecklingsstörda och missbrukarvård. Dessa tjänster omfattas också av definitionen i den föreslagna lagen.

Med verksamhetsenhet avses en funktionell helhet utanför klientens eget hem där privat socialservice tillhandahålls. Även ett privathem där det ges familjevård kan vara en verksamhetsenhet.

2 kap. Ordnande av privat socialservice

3 §. *Verksamhetsbetingelser.* I paragrafen definieras de allmänna krav som skall ställas på privat socialservice. För att säkerställa att verksamheten bedrivs som sig bör och att servicen håller god kvalitet ställs det vissa krav på personalens storlek och utbildningsnivå samt på verksamhetsenhetens utrustning och lokaler. De villkor som ställs för serviceverksamheten är löst definierade, för att det skall vara lätt att anpassa dem till kraven under olika tider. De allmänna kraven skall kunna tillämpas på många olika funktioner, eftersom verksamhetsenheternas storlek och funktioner varierar mycket. Personalens behörighetsvillkor skall vara desamma som för yrkesutbildad personal i motsvarande uppgifter inom kommunernas och samkommunernas socialvård. Om behörighetsvillkoren stadgas i förordningen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. I förordningen krävs av anställda hos kommuner och samkommuner beroende på uppgiften, med undantag av socialarbetare och enhetens administrativa personal, för uppgiften lämplig examen minst på skollävel eller institutnivå inom social- och hälsovårdsbranschen eller någon annan bransch (4 och 5 §§). Detta gäller bl.a. hemhjälpare, familjedagvårdare, anstalts- och vårdbiträden. För de uppgifter som avses i 6 § i förordningen krävs för uppgiften lämplig utbildning. Bedömningen av vad som är för uppgiften lämplig utbildning är beroende av arbetsgivarens prövning.

Till de delar denna lag tillämpas på familjevård skall familjehemmets personal ha den behörighet som stadgas i 26 a § 2 mom. socialvårdslagen. I 26 a § 2 mom. socialvårdslagen hänvisas vidare till 1 § 2 och 3 mom. familjevårdarlagen. Enligt 1 § 2 mom. familjevårdarlagen kan som familjevårdare godkännas personer som med hänsyn till sin utbildning, sin erfarenhet eller sina personliga egenskaper är lämpliga att ge familjevård. Utöver vad som stadgas i 1 § 2 mom.

krävs enligt 3 mom. dessutom i de fall som avses i 26 a § 2 mom. socialvårdslagen att åtminstone den ena av de personer som bor på vårdstället och deltar i vård- och fostringsuppgifterna har lämplig utbildning för uppgiften och tillräcklig erfarenhet av vård- eller fostringsuppgifter. Enligt 26 a § 2 mom. socialvårdslagen får i ett familjehem samtidigt vårdas högst sju personer, om det på vårdstället bor minst två personer som svarar för vården, fostran eller den övriga omvårdnaden i familjehemmet. Av de sistnämnda skall åtminstone den ena ha den behörighet som stadgas i 1 § 3 mom. familjevårdarlagen och den andra den behörighet som stadgas i paragrafens 2 mom.

Att man inom den privata socialservicen utgår från klienten förutsätter att verksamhetsmöjligheterna kan förutsägas. Att verksamheten utgår från klienten innebär att klientens behov, förhoppningar och förväntningar sådana klienten uttrycker dem ligger till grund för personalens handlings- och tänkesätt. Målet skall vara betjäning enligt de utgångspunkter som klienten framför, inte de behov som hjälparen eller organisationen dikterar.

I kommunernas verksamhet har kvalitetsbeaktandet redan långa traditioner. Tidigare definierades kvalitetskraven på flera av de tjänster som kommunen producerade i lagstiftningen eller i detaljerade föreskrifter från de statliga myndigheterna. Med kvalitet förstods fram till 1970-talet en felfri produkt vars kvalitet överensstämde med på förhand uppställda krav. Senare på 1980-talet försökte man producera sådana produkter och tjänster som klienterna ville ha och som lämpade sig för deras bruk. Av produkterna och tjänsterna under detta årtionde krävs att de också tillfredsställer klienten.

Servicekvalitet är emellertid inte något entydigt begrepp. Med kvalitet förstås att man beaktar klienternas behov och utvecklar tjänsterna utgående från dem. Kvalitetskraven för tjänster påverkas av finansiärerna, klienterna och arbetstagarna.

Behörighetsvillkoren för personalen skall också tillämpas på privat socialservice som tillhandahålls i klientens hem. Antalet anställda som sänds till klientens hem och som tillhandahåller privata tjänster skall vara tillräckligt med avseende på servicebehovet och antalet vårdbehövande. På detta sätt kan man säkra kvaliteten även på de tjänster som tillhandahålls i hemmet.

För att klientens behov skall kunna beaktas och tillfredsställas samt kvaliteten säkras bör tjänsterna basera sig på ett individuellt beslut som fattas för klienten, dvs. ett förvaltningsbeslut eller ett avtal mellan klienten och serviceproducenten. Till förvaltningsbeslutet eller avtalet ansluter sig vid behov en service-, vård- eller annan motsvarande plan som gjorts upp tillsammans med klienten. Inom socialvårdens område förpliktar olika lagar redan nu arbetstagarna att tillsammans med klienten göra upp en plan för vad som eftersträvas under verksamhetstiden och hur man skall gå till väga för att nå målet. Planerna har olika namn i olika lagar: vårdplan, service- och vårdplan, rehabiliteringsplan osv. Det viktigaste målet oberoende av planens namn är att få klienten och arbetstagaren att förbinda sig till en gemensam process. Planen kan i och med att verksamheten framskrider ändras smidigt i enlighet med klientens behov. Det skall råda förtroende- full växelverkan mellan klienten och socialserviceproducenten samt hans personal. Verksamheten skall vara målinriktad och starkt avancerande.

4 §. *Ansvarig person för servicen.* Enligt förslaget skall alla verksamhetsenheter som producerar privat socialservice ha en person som är ansvarig för tjänsterna. Den person som är ansvarig för servicen skall stå i sådan relation till serviceverksamheten att han i praktiken faktiskt kan sköta dessa skyldigheter med beaktande av verksamhetens art och omfattning. En nominellt ansvarig person uppfyller inte de krav som ställs på den ansvariga personen.

Den ansvariga personen svarar för att serviceverksamheten uppfyller de krav som ställs på den, dvs. han ansvarar bl.a. för att det finns tillräckligt med personal för tillhandahållandet av socialservice med beaktande av servicebehovet och klienternas antal och för att personalens utbildningsnivå och yrkesskicklighet möjliggör högklassig service. Den ansvariga personen svarar också för att villkoren för verksamheten uppfylls även till andra delar.

Den ansvariga personen utnämns i anmälan om att verksamheten inleds eller i tillståndsansökan. Byts den ansvariga personen ut skall detta även meddelas tillsynsmyndigheten, som föreslås vara länsstyrelserna i fråga om tillståndspliktig verksamhet och kommunerna i fråga om anmälningspliktig verksamhet.

5 §. *Tillstånd till verksamhet dygnet runt.* Enligt förslaget skall länsstyrelsens tillstånd krävas för fortlöpande privat socialvårdsverksamhet som pågår dygnet runt. Tillståndsförfarandet bör anses ändamålsenligt för att man skall kunna garantera en behörig nivå på verksamheten och trygga de klienters ställning och rättigheter som får vård dygnet runt. De som får vård dygnet runt är oftast av utvecklingsstörda, äldre och barn. Dessa klientgrupper är ofta i behov av särskilt skydd och kan inte alltid själva ge tillräckligt uttryck för sin vilja och sina behov. Därför är det viktigt med förhandstillsyn över verksamhetsbetingelserna för socialservice som ges i synnerhet ovan nämnda grupper redan innan verksamheten inleds för att klientens önskemål, behov och åsikter skall bli beaktade i servicen trots att klienterna inte alltid själva kan uttrycka sin sak fullständigt.

Enligt förslaget skall länsstyrelsen innan verksamheten inleds kontrollera att behöriga verksamhetsbetingelser föreligger för verksamhetsenheter som används för socialvårdsverksamhet dygnet runt. Länsstyrelsen kan på det sätt som nämns i 12 § begära att det organ som ansvarar för socialvården i kommunen skall inspektera en verksamhetsenhet.

Tillstånd beviljas på skriftlig ansökan och av det skall framgå serviceproducentens verksamhetsområde och verksamhetens omfattning. Tillstånd söks hos länsstyrelsen i det län där servicen tillhandahålls. Om serviceproducenten har lokaler i flera län, är varje länsstyrelse behörig beträffande den socialserviceverksamhet som bedrivs dygnet runt inom länets område.

När det gäller tillståndsförfarandet för privata barnskyddsanstalter iaktas stadgandena i 33 § barnskyddslagen.

6 §. *Anmälan om verksamheten.* Enligt förslaget skall andra privata serviceproducenter än de som bedriver serviceverksamhet dygnet runt innan verksamheten inleds göra en anmälan till den kommun där servicen tillhandahålls. Anmälan skall också göras när väsentliga förändringar inträffar i verksamheten eller när verksamheten upphör. Av anmälan skall framgå serviceproducentens verksamhetsområde och verksamhetens omfattning.

Som väsentliga förändringar skall betraktas förändringar i verksamhetssättet eller verksamhetens omfattning när de kräver betydligt mera eller mindre personal eller för-

ändrad personalstruktur. Även flyttning till helt nya lokaler är alltid en väsentlig förändring i verksamheten.

En privat serviceproducent som har ansökt om tillstånd för verksamhet dygnet runt behöver inte göra någon särskild anmälan om annan privat socialservice. I ansökan om tillstånd skall arten och omfattningen av hela socialservicen utredas. Om ny verksamhet som inleds efter ansökan om tillstånd skall dock göras anmälan enligt 6 §.

7 §. *Register över privata serviceproducenter.* Syftet med det register som länsstyrelsen för är att de myndigheter som styr utvecklingen av socialservicen skall få nödvändiga uppgifter om den privata socialservicens omfattning och om verksamhetsformerna. Även informationen till klienterna ökar, eftersom de ur samma register kan få uppgifter om de privata socialserviceproducenter som är verksamma i länets kommuner och om deras verksamhetsområden. Serviceproducenterna drar nytta av registret på så sätt att klienterna får bättre information om olika servicealternativ.

3 kap. Tillsyn

8 §. *Tillsynsmyndigheter.* Den allmänna styrningen och övervakningen skall ankomma på vederbörande ministerium även för den privata socialservicens del. Enligt 24 § reglementet för statsrådet (1522/95) hör socialservice och hälsovårdsservice till social- och hälsovårdsministeriets verksamhetsområde. För att klarlägga myndigheternas inbördes befogenhetsförhållanden skall tillsynen över tillståndsbelagd socialservice i första hand ankomma på länsstyrelserna, eftersom länsstyrelserna också beviljar tillstånd för verksamheten.

Länsstyrelsen skall följa utvecklingen inom serviceverksamheten. På länsstyrelsen ankommer också tillsynen över den privata hälso- och sjukvårdens verksamhetsenheter (L om privat hälso- och sjukvård 13 §), och verksamhetsenheter som tillhandahåller socialservice dygnet runt kan i många avseenden jämföras med tillståndspliktiga hälso- och sjukvårdsenheter. Sålunda får länsstyrelsen en mera framträdande roll än andra myndigheter vid tillsynen över privat social- och hälsovård.

Tillsynen över tjänster som omfattas av anmälningsförfarandet skall ankomma på den kommun där tjänsterna tillhandahålls.

Lokal tillsynsmyndighet är det organ som ansvarar för kommunens socialvård och som länsstyrelsen enligt 12 § även kan begära att skall inspektera en verksamhetsenhet i kommunen. Organets beslutanderätt kan i en instruktion eller motsvarande överföras på tjänsteinnehavare som är underställda organet. Från överföring av beslutanderätt genom en instruktion skall särskiljas de befogenheter som tillkommer den ledande tjänsteinnehavaren inom socialvården i brådskande fall. Dessa befogenheter grundar sig direkt på socialvårdslagen. En ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som utsetts av organet har rätt att enligt de av detta fastställda grunderna och dess allmänna anvisningar på organets vägnar i brådskande fall besluta även om frågor som gäller övervakningen.

9 §. *Tillsynens innehåll.* Myndigheterna och den som producerar privat socialvård skall samarbeta. Genom samarbete samt med hjälp av handledning och rådgivning kan många frågor då lösas på förhand. Tillsynsmyndigheterna bör fästa mera uppmärksamhet vid informationsstyrning, utbildning samt ömsesidig växelverkan med den privata serviceproducenten.

Verksamhetsenheten skall fortlöpande uppfylla villkoren för verksamheten.

10 §. *Verksamhetsberättelse.* Enligt förslaget skall en serviceproducent som erhållit tillstånd till socialservice dygnet runt lämna en verksamhetsberättelse till länsstyrelsen. I berättelsen skall presenteras i synnerhet de ändringar som inträffat i verksamheten jämfört med tidigare. Länsstyrelsen övervakar bl.a. med hjälp av dessa berättelser serviceproducentens verksamhet och kan vid behov ge råd och anvisningar eller med stöd av 16 § meddela föreskrifter om avhjälpande av en bristfällighet eller ett missförhållande.

Länsstyrelsen delger de kommuner verksamhetsberättelserna inom vilkas område servicen tillhandahålls.

11 §. *Rätt att få upplysningar.* Enligt förslaget skall socialserviceproducenterna vara skyldiga att på tillsynsmyndigheternas begäran utan avgift ge dessa de uppgifter och utredningar som de behöver för sin tillsynsuppgift. Tillgången till information begränsas dock av tystnadsplikten. Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter om klienten skall inte vara möjligt utan berättigande anledning.

12 §. *Inspektionsrätt.* För att det skall vara möjligt för tillsynsmyndigheten att fullgöra

sina uppgifter skall den ha rätt att få tillträde till privata socialvårdsenheter. Länsstyrelsen kan begära att det organ som ansvarar för socialvården i den kommun inom vars område verksamheten bedrivs skall inspektera en verksamhetsenhet. Det kommunala organet skall meddela länsstyrelsen bristfälligheter eller missförhållanden som kommit till dess kännedom.

13 §. *Handräckning.* Polisen är skyldig att ge handräckning för verkställigheten av den föreslagna lagen och de stadganden och föreskrifter som meddelas med stöd av den. Handräckning kommer i fråga t.ex. när det gäller att avbryta verksamheten vid en enhet, förbjuda användningen av lokaler eller utrustning eller när myndigheten bör få tillgång till handlingar eller tillträde till en serviceenhet.

4 kap. Tystnadsplikt

14 §. *Privata serviceproducenters tystnadsplikt.* För att trygga klienternas ställning skall en privat serviceproducent, hans anställda samt andra som arbetar i serviceproducentens lokaler eller personer som utför uppdrag för honom någon annanstans ha tystnadsplikt angående klientens ärenden och upplysningar som ingår i klienthandlingarna. Tystnadsplikten kvarstår även efter att anställningsförhållandet eller uppdraget har upphört.

Tystnadsplikten får dock vika om saken bör röjas för någon som på tjänstens vägnar har rätt att få upplysningar om saken. Stadgandet motsvarar i sak den tystnadsplikt som för närvarande stadgas i 57 § socialvårdslagen.

15 §. *Tystnadsplikt för tjänstemän.* Genom stadgandet försöker man förhindra att upplysningar som en tjänsteman eller en offentligt anställd arbetstagar besitter och som skall betraktas som affärs- eller yrkeshemligheter överförs på obehörigt sätt antingen till en annan näringsidkare eller någon annan person som kan ha nytta av informationen i fråga eller att tjänstemannen använder en sådan hemlighet för egen vinning. Med affärshemlighet avses en sak eller omständighet vars hemlighållande är av betydelse för näringsverksamheten i det företag som besitter affärshemligheten.

Genom stadgandet försöker man trygga den enskilde socialserviceproducentens ställning. Tystnadsplikt har alla de tjänstemän

som deltar i handlednings- och tillsynsverksamhet enligt lagen och som vid fullgörandet av tillsynsuppgifter har fått upplysningar om en näringsidkares affärs- eller yrkeshemligheter eller om hans ekonomiska ställning eller enskilda angelägenheter.

5 kap. Föreskrifter, tvångsmedel och påföljder

16 §. *Föreskrifter och tvångsmedel.* Om tillsynsmyndigheterna märker att en privat socialserviceproducent inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet eller skyldighet att ansöka om tillstånd eller om det förekommer bristfälligheter eller missförhållanden i tillhandahållandet av socialservicen, skall länsstyrelsen meddela föreskrifter om anmälan eller sökande av tillstånd eller avhjälpande av bristfälligheterna eller missförhållandena. Samtidigt skall det sättas ut en tid inom vilken åtgärderna skall vidtas.

Ifall den privata socialserviceproducenten inte inom utsatt tid har kunnat eller velat fullgöra sin anmälningsskyldighet eller skyldighet att ansöka om tillstånd eller avhjälpande av bristfälligheterna eller missförhållandena, kan länsstyrelsen ingripa i verksamheten med ett beslut om avbrytande eller förbud enligt 17 § eller så kan den i enlighet med 18 § återkalla hans tillstånd att producera privat socialvård dygnet runt.

Länsstyrelsen kan använda vite som sanktion för sitt beslut.

17 §. *Avbrytande och förbud.* Länsstyrelsen kan avbryta en privat socialserviceproducents verksamhet om verksamheten har bedrivits i strid med stadganden eller föreskrifter. Länsstyrelsen kan också avbryta verksamheten delvis. Även användningen av verksamheten eller en del därav kan förbjudas medan bristfälligheten eller missförhållandet avhjälpas.

Paragrafens stadganden kan tillämpas på verksamhet som bedrivits utan tillstånd.

18 §. *Återkallande av tillstånd.* Länsstyrelsen kan återkalla ett tillstånd att tillhandahålla socialservice dygnet runt, om man vid tillhandahållandet av tjänsterna i väsentlig mån har förfarit i strid med lagen eller stadganden eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Vid bedömningen av när någon i väsentlig mån har förfarit i strid med stadganden eller föreskrifter bör särskilt uppmärksamhet fästas vid den totala effekten av verksamheten.

19 §. *Brott mot tystnadsplikt.* I och med revideringen av strafflagen har straffstadganden gällande de förseelser mot tystnadsplikten som stadgas i speciallagar intagits i 38 och 40 kap. strafflagen. Revideringen av strafflagen trädde i kraft den 1 september 1995.

6 kap. Ändringssökande och verkställighet

20 §. *Ändringssökande.* Ändring i länsstyrelsens beslut söks hos länsrätten. Enligt den regeringsproposition med förslag till förvaltningsprocesslag och till lagstiftning som har samband med den som är under behandling i riksdagen skall länsrätten vara allmän förvaltningsdomstol i första instans. Den föreslagna paragrafen överensstämmer med denna princip. Ändring i länsrättens beslut söks hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Ifall propositionen gällande förvaltningsprocessen godkänns i den föreslagna formen och lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden upphävs, bör stadgandet ändras till denna del. Särskilda besvär över föreläggande av vite får dock inte anföras.

21 §. *Verkställighet.* Enligt förslaget skall besvär inte utgöra ett hinder för verkställigheten av ett beslut som gäller avbrytande av verksamhet eller återkallande av tillstånd eller förbud mot användning av en lokal eller del därav eller av en anordning, om det med hänsyn till klientens säkerhet är nödvändigt att verkställa besluten. Länsstyrelsen kan i sitt beslut konstatera att det genast bör verkställas. Besvärinstansen kan dock förbjuda verkställigheten eller avbryta den. Den föreslagna paragrafen motsvarar till denna del lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

7 kap. Särskilda stadganden

22 §. *Närmare stadganden.* Stadgandet innehåller ett bemyndigande att utfärda närmare stadganden om verkställigheten av lagen genom förordning.

23 §. *Ikraftträdande.* Paragrafens 1 mom. innehåller ett ikraftträdelsestadgande. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

24 §. *Övergångsstadgande om behörighet.* De som är anställda hos privata socialvårdsproducenter som är verksamma när lagen

träder i kraft är fortfarande behöriga för sina uppgifter.

25 §. *Övergångsstadgande om ansökan om tillstånd.* Verksamma privata serviceproducenter skall dock inom sex månader efter att lagen trätt i kraft ansöka om tillstånd eller göra anmälan. Den som har tillstånd enligt 33 § barnskyddslagen behöver dock inte särskilt ansöka om tillstånd enligt lagen.

1.2. Lag om ändring av socialvårdslagen

26 §. I 1 mom. definieras vad som avses med familjehem. Enligt lagen om tillsyn över privat socialservice föreslås att privat socialservice som tillhandahålls dygnet runt skall förutsätta länsstyrelsens tillstånd för att verksamheten skall få inledas. Lagen tillämpas dock inte på familjevård som ges med stöd av ett uppdragsavtal enligt 1 § familjevårdarlagen. Definitionen på familjehem måste av denna anledning kompletteras så att med familjehem avses privathem där familjevård ges, både sådana som har fått länsstyrelsens tillstånd och sådana som avses i familjevårdarlagen och som kommunen eller samkommunen har godkänt. Benämningen kommunalförbund har ändrats till samkommun.

Det föreslås att familjevårdarlagens nummer i författningssamlingen stryks i 3 mom., eftersom det nämns redan i 1 mom.

43 och 44 §§. Lagen om tillsyn över privat socialservice ersätter 43 och 44 §§ socialvårdslagen, som innehåller stadganden om

tillsyn över privat socialvård. Det föreslås att 43 och 44 §§ socialvårdslagen upphävs.

2. Närmare stadganden och föreskrifter

Med stöd av 22 § i förslaget till lag om tillsyn över privat socialservice skall en förordning om tillsyn över privat socialservice utfärdas. Förordningen skall innehålla närmare stadganden åtminstone om de upplysningar som krävs i anmälan samt i ansökan om tillstånd till länsstyrelsen, om behandlingen av tillståndsärenden och om tillståndsbeslutet, om avbrytande av verksamheten och förbud, om återkallande av tillstånd och om registerföringen.

3. Ikraftträdande

De föreslagna lagarna förändrar inte nuvarande praxis i något väsentligt avseende när de träder i kraft, med undantag av de verksamhetsenheter som tillhandahåller service dygnet runt. Dessa skall enligt 25 § i förslaget till lag om tillsyn över privat socialservice bli tvungna att ansöka om tillstånd för sin verksamhet inom sex månader efter att lagen trätt i kraft. Verkställigheten av lagarna kräver utbildning och information. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får dock vidtas redan innan de träder i kraft. Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att riksdagen har antagit dem och de har blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillsyn över privat socialservice

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Stadganden

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på privat socialservice som serviceproducenten tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning, om inte något annat stadgas i lag. Lagen tillämpas även på socialservice som produceras av affärsföretag som offentliga samfund bildat.

Lagen tillämpas inte på socialservice som staten, en kommun eller en samkommun producerar, familjevård som ges på grundval av ett uppdragsavtalsförhållande enligt 1 § familjevårdarlagen (312/92) eller vård enligt 27 a och 27 b §§ socialvårdslagen som ordnas med stöd för närståendevård.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *privat socialservice* av en enskild person eller sammanslutning tillhandahållen vård av barn och ungdomar, barndagvård, tjänster för handikappade, utvecklingsstörda och äldre samt tjänster inom missbrukvården eller andra motsvarande socialvårdstjänster, samt med

2) *verksamhetsenhet* en funktionell helhet

där tjänster som avses i denna lag tillhandahålls utanför klientens eget hem.

2 kap.

Ordnande av privat socialservice

3 §

Verksamhetsbetingelser

En verksamhetsenhet som tillhandahåller privat socialservice skall ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och anordningar samt den personal som verksamheten förutsätter. Personalen skall ha samma behörighet som krävs av kommunens eller samkommunens yrkesutbildade socialvårdspersonal i motsvarande uppgifter. Till den del denna lag tillämpas på familjevård, skall familjehemmets personal ha den behörighet som stadgas i 26 a § 2 mom. socialvårdslagen.

Verksamhetsenheten skall till sina sanitära och övriga förhållanden vara lämplig för den vård, fostran och övriga omsorg som skall ges där. Personalen skall vara tillräckligt stor med avseende på servicebehovet och antalet vårdbehövande.

På tjänster som tillhandahålls i klientens hem tillämpas de verksamhetsbetingelser som nämns i 1 och 2 mom. till den del det är fråga om personalens behörighet och storlek.

Tjänsterna skall basera sig på ett avtal eller förvaltningsbeslut till vilket vid behov fogas en service-, vård- eller rehabiliterings-

plan eller någon annan motsvarande plan som gjorts upp tillsammans med klienten eller hans företrädare.

4 §

Ansvarig person för servicen

En verksamhetsenhet som producerar privat socialservice skall ha en person som ansvarar för servicen. Denne svarar för att serviceverksamheten uppfyller de krav som ställs på den.

Den ansvariga personen utnämns i samband med anmälan om inledande av verksamheten eller i samband med tillståndsförfarandet. Den tillsynsmyndighet som tagit emot anmälan eller beviljat tillståndet skall underrättas, om den ansvariga personen byts ut.

5 §

Tillstånd till verksamhet dygnet runt

En privat serviceproducent som fortlöpande tillhandahåller socialservice dygnet runt genom drivande av rörelse eller yrkesutövning skall ha länsstyrelsens tillstånd innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Av tillståndet skall framgå serviceproducentens verksamhetsområde och verksamhetens omfattning. Länsstyrelsen skall underrättas, om verksamheten upphör.

En serviceproducent som uppfyller villkoren i 3 § beviljas tillstånd på skriftlig ansökan.

Länsstyrelsen skall inspektera en privat verksamhetsenhet som bedriver serviceverksamhet dygnet runt så snart som möjligt efter att länsstyrelsen har fått ansökan om inledande eller ändring av verksamheten.

Angående tillstånd till privat barnskyddsanstalt gäller 33 § barnskyddslagen.

6 §

Anmälan om verksamheten

En privat serviceproducent som bedriver annan i 2 § avsedd verksamhet än verksamhet dygnet runt skall innan verksamheten inleds, ändras väsentligt eller upphör göra en skriftlig anmälan till den kommun där tjänsterna tillhandahålls.

Av anmälan skall framgå serviceproducentens verksamhetsområde och verksamhetens omfattning.

En serviceproducent enligt 5 § behöver inte göra någon särskild anmälan om annan privat socialserviceverksamhet.

7 §

Register över privata serviceproducenter

Länsstyrelsen för ett register över de privata socialserviceproducenter som är verkamma i områdets kommuner och över de sektorer inom vilka de är verkamma.

Kommunerna skall meddela länsstyrelsen uppgifter för registret.

3 kap.

Tillsyn

8 §

Tillsynsmyndigheter

Den allmänna styrningen och övervakningen av verksamhet som baserar sig på denna lag ankommer på vederbörande ministerium.

Tillsynen över de tjänster som avses i denna lag ankommer på behörig länsstyrelse samt på den kommun där tjänsterna tillhandahålls. Tillsynsmyndighet i kommunen är det organ som ansvarar för socialvården eller den tjänsteinnehavare som organet utsett.

9 §

Tillsynens innehåll

Tillsynsmyndigheten skall samarbeta med den privata socialserviceproducenten vid ordnandet av den styrning, rådgivning och uppföljning som behövs vid serviceproduktionen.

Verksamhetsenheten och servicen skall uppfylla kraven enligt 3 § när servicen tillhandahålls.

10 §

Verksamhetsberättelse

Privata serviceproducenter som erhållit tillstånd skall årligen lämna länsstyrelsen en verksamhetsberättelse.

I berättelsen skall nämnas de ändringar

som har skett beträffande personalen, lokalerna och verksamheten.

11 §

Rätt att få upplysningar

Tillsynsmyndigheten har rätt att av socialserviceproducenten utan avgift få de upplysningar och utredningar som den behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter, om inte något annat följer av tystnadsplikten.

12 §

Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheten har rätt att få tillträde till en verksamhetsenhet som används vid ordnandet av serviceverksamheten och att inspektera den.

Länsstyrelsen kan begära att det organ som ansvarar för kommunens socialvård skall inspektera verksamhetsenheten.

Det kommunala organet skall omedelbart underrätta länsstyrelsen om bristfälligheter eller missförhållanden som kommit till dess kännedom.

13 §

Handräckning

Polisen är skyldig att ge tillsynsmyndigheten handräckning för fullgörandet av den tillsynsuppgift som avses i 11 och 12 §§ samt för verkställigheten av avbrytande och verksamhetsförbund som avses i 17 §.

4 kap.

Tystnadsplikt

14 §

Privat serviceproducents tystnadsplikt

En privat serviceproducent, de anställda samt andra som utför uppdrag för producenten eller arbetar i dennes lokaler samt personer som anlitats som sakkunniga vid ordnandet av servicen får inte utan tillstånd av personen i fråga eller, när denne saknar förutsättningar att bedöma betydelsen av samtycke, av hans vårdnadshavare eller lagliga

företrädare röja en privat hemlighet eller familjehemlighet som de fått vetskap om på grund av sin ställning, sitt uppdrag eller sitt arbete.

Tystnadsplikten kvarstår sedan anställningsförhållandet, arbetet eller uppdraget har upphört.

Vad som stadgas i 1 mom. hindrar inte att saken delges den som på tjänstens vägnar har rätt att få vetskap om saken.

15 §

Tystnadsplikt för tjänstemän

En tjänsteman eller en offentligt anställd arbetstagare liksom den som handhar ett förtroendeuppdrag och som vid fullgörandet av en i denna lag nämnd uppgift har fått upplysningar om en socialserviceproducents affärs- eller yrkeshemligheter eller ekonomiska ställning eller om någons enskilda angelägenheter och förhållanden får inte röja dessa, om inte den i vars intresse tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke till att upplysningarna lämnas.

5 kap.

Föreskrifter, tvångsmedel och påföljder

16 §

Föreskrifter och tvångsmedel

Om en privat socialserviceproducent inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet eller skyldighet att ansöka om tillstånd eller om det i tillhandahållandet av socialservice som avses i denna lag upptäcks bristfälligheter eller missförhållanden, skall länsstyrelsen meddela föreskrifter om fullgörande av anmälnings- eller tillståndsskyldigheten eller om avhjälpande av bristfälligheterna eller missförhållandena och samtidigt sätta ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna skall vidtas.

Länsstyrelsen har rätt att, vid vite eller vid äventyr att serviceverksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller del därav förbjuds, förplikta den som saken gäller att iakttä de föreskrifter som anges i 1 mom.

17 §

Avbrytande och förbud

Om verksamheten har bedrivits i strid med denna lag eller med stadganden eller föreskrifter som meddelas med stöd av den, har länsstyrelsen rätt att avbryta verksamheten helt eller delvis eller att förbjuda användningen av en verksamhetsenhet eller del därav tills bristfälligheten eller missförhållandet har avhjälpats.

18 §

Återkallande av tillstånd

Länsstyrelsen kan återkalla ett tillstånd att tillhandahålla socialvård dygnet runt, om denna lag eller stadganden eller föreskrifter som meddelas med stöd av den väsentligt har överträtts i verksamheten.

19 §

Brott mot tystnadsplikt

Om straff för brott mot den tystnadsplikt som avses i denna lag stadgas i 38 kap. 1 eller 2 § eller 40 kap. 5 § strafflagen.

6 kap.

Ändringssökande och verkställighet

20 §

Ändringssökande

Ändring i länsstyrelsens beslut får sökas hos länsrätten inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Ändring i länsrättens beslut får sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Över beslut om föreläggande av vite som länsstyrelsen har fattat med stöd av 16 § 2 mom. får besvär inte anföras särskilt.

21 §

Verkställighet

Länsstyrelsens beslut som gäller avbrytan-

de av verksamhet eller återkallande av tillstånd eller förbud mot användning av en verksamhetsenhet eller del därav eller av en anordning kan trots besvär omedelbart verkställas, om detta anses nödvändigt med hänsyn till klienternas säkerhet.

Besvärinstansen kan förbjuda verkställigheten av beslutet eller bestämma att den skall avbrytas.

7 kap.

Särskilda stadganden

22 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

24 §

Övergångsstadgande om behörighet

Utan hinder av vad som i 3 § stadgas om personalens behörighet, är de personer som är anställda hos en privat serviceproducent som är verksam när denna lag träder i kraft fortfarande behöriga för sina uppgifter.

25 §

Övergångsstadgande om ansökan om tillstånd

Privata serviceproducenter som är verksamma när denna lag träder i kraft skall ansöka om tillstånd enligt 5 § eller göra anmälan enligt 6 § inom sex månader efter att denna lag har trätt i kraft.

Om en serviceproducent har länsstyrelsens tillstånd enligt 33 § barnskyddslagen (683/83), behöver tillstånd för verksamheten inte sökas särskilt på grundval av denna lag.

2.

Lag om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs 43 och 44 §§ socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/82), av dessa lagrum 43 § sådan den lyder i lag av den 3 augusti 1992 (736/92) och
ändras 26 § 1 och 3 mom., sådana de lyder i lag av den 3 april 1992 (311/92), som följer:

26 §

Med familjehem avses ett privathem som tillhandahåller familjevård efter att ha fått länsstyrelsens tillstånd därtill, eller kommunens eller samkommunens godkännande enligt familjevårdarlagen (312/92).

Om familjevårdare stadgas i familjevårdarlagen.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 4 april 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister
Sinikka Mönkäre

2.

Lag

om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs 43 och 44 §§ socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/82), av dessa lagrum 43 § sådan den lyder i lag av den 3 augusti 1992 (736/92) och
 ändras 26 § 1 och 3 mom., sådana de lyder i lag av den 3 april 1992 (311/92), som följer:

Gällande lydelse

26 §

Med familjehem avses ett av kommunen eller ett kommunalförbund godkänt privat-
 hem där familjevård ges.

 Om familjevårdare stadgas i familjevårdarlag-
 en (312/92).

43 §

Socialvårdsservice som anordnas av någon annan än staten eller kommunen står under tillsyn av länsstyrelsen och det organ som avses i 6 § 1 mom.

44 §

Övervakningsmyndighet är berättigad att er-
 hålla för utförande av övervakningen er-
 forderliga uppgifter om verksamheten och
 att vinna tillträde till den verksamhetsenhet
 som använts vid anordnandet av servicen.

Framgår i anordnandet av service bristfälligheter eller missförhållanden, skall övervakningsmyndigheten ge anvisningar och förordnanden om avhjälpande av bristfälligheterna eller avlägsnande av missförhållandena och samtidigt utsätta en tid inom vilken de erforderliga åtgärderna skall vidtagas.

Om i 2 mom. avsedda åtgärder inte vidtagits inom föreskriven tid, kan länsstyrelsen förordna att servicen skall inställas helt eller delvis.

Föreslagen lydelse

26 §

Med familjehem avses ett privathem som tillhandahåller familjevård efter att ha fått länsstyrelsens tillstånd därtill, eller kommunens eller samkommunens godkännande enligt familjevårdarlagen (312/92).

 Om familjevårdare stadgas i familjevårdarlag-
 en.

43 §

(upphävs)

44 §

(upphävs)

 Denna lag träder i kraft den
 199 .
